

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 8/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Lászlóom Lengyelom, advokátom, Športová 978/45, Dunajská Streda, proti postupu a uzneseniam Okresného súdu Dunajská Streda č. k. 7C/384/2012-1214 z 10. augusta 2023 a č. k. 7C/384/2012-1271 z 9. novembra 2023 a výzve na zaplatenie súdneho poplatku č. k. 7C/384/2012-1275 z 13. novembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 6. decembra 2023 domáha vyslovenia porušenia čl. 13 ods. 1 písm. a) a čl. 59 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 4 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uzneseniami Okresného súdu Dunajská Streda č. k. 7C/384/2012-1214 z 10. augusta 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) a č. k. 7C/384/2012-1271 z 9. novembra 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie sudcu“) a jeho výzvou na zaplatenie súdneho poplatku č. k. 7C/384/2012-1275 z 13. novembra 2023 (ďalej len „výzva na zaplatenie súdneho poplatku“). Navrhuje napadnuté uznesenia a výzvu na zaplatenie súdneho poplatku zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 7C/384/2012 sa žalobkyňa domáhala proti sťažovateľovi ako žalovanému v 1. rade a [REDACTED]

ako žalovanej v 2. rade náhrady škody, ktorú jej spôsobil sťažovateľ pri dopravnej nehode.

3. Proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 24Co/148/2022-985 z 29. marca 2023 sťažovateľ a žalovaná v 2. rade podali dovolania, na základe čoho im vznikla poplatková povinnosť podľa § 5 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Keďže súdne poplatky nezaplatili spolu s podaním ich dovolaní, vyšší súdny úradník napadnutým uznesením vyzval sťažovateľa na úhradu súdneho poplatku v sume 5 063 eur podľa položky č. 1 písm. a) Sadzobníka súdnych poplatkov v spojení s § 6 ods. 2 a 3 zákona o súdnych poplatkoch, pričom ho poučil o vymáhaní súdneho poplatku v prípade jeho nezaplatenia. Rovnako uznesením z 10. augusta 2023 vyzval na úhradu súdneho poplatku za dovolanie v sume 5 133 eur aj žalovanú v 2. rade.

4. Vo vzťahu k predmetnému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažovateľ podal sťažnosť, v ktorej namietal, že v rovnakom rozsahu podala dovolanie aj žalovaná v 2. rade, preto mal súd zaviazat' na úhradu súdneho poplatku za dovolanie sťažovateľa a žalovanú v 2. rade spoločne a nerozdielne v zmysle § 2 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch.

5. Sudca okresného súdu napadnutým uznesením podľa § 250 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) uznesenie vyššieho súdneho úradníka zrušil.

5.1. V odôvodnení skonštatoval nesprávne poučenie o následkoch nezaplatenia súdneho poplatku, keďže súd mal sťažovateľa vyzvať na úhradu súdneho poplatku za podané dovolanie, a nie rozhodnúť o poplatkovej povinnosti samostatným uznesením. Nestotožnil sa s argumentáciou sťažovateľa, že na zaplatenie súdneho poplatku mali byť spolu so žalovanou v 2. rade zaviazaní spoločne a nerozdielne, keďže s ohľadom na predmet sporu ide v danom prípade o samostatné procesné spoločenstvo, a preto bola poplatková povinnosť správne uložená obom žalovaným samostatne.

6. V intenciách napadnutého uznesenia vyšší súdny úradník následne adresoval sťažovateľovi výzvu na zaplatenie súdneho poplatku v sume 5 063 eur v lehote 10 dní od doručenia výzvy s poučením, že ak súdny poplatok nebude v stanovenej lehote zaplatený, súd dovolacie konanie zastaví podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Proti postupu, napadnutým uzneseniam vyššieho súdneho úradníka a sudcu okresného súdu, ako aj výzve na zaplatenie súdneho poplatku z 13. novembra 2023 sťažovateľ nasmeroval svoju ústavnú sťažnosť. Opakuje svoju argumentáciu predostretú už v sťažnosti podanej proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka, podľa ktorej proti rozsudku odvolacieho podala v rovnakom rozsahu ako on dovolanie aj žalovaná v 2. rade a keďže obaja sú solidárni dlžníci, mali byť na úhradu súdneho poplatku zaviazaní spoločne a nerozdielne. Navyše, žalovaná v 2. rade súdny poplatok za dovolanie uhradila 15. augusta 2023, čo má za následok zánik poplatkovej povinnosti sťažovateľa. Za arbitrárny preto považuje právny názor okresného súdu, podľa ktorého bola s ohľadom na predmet konania poplatková povinnosť uložená správne každému z dovolateľov osobitne. Ustanovenie § 2 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch nerozlišuje medzi samostatným

a nerozlučným procesným spoločenstvom na strane viacerých poplatníkov, pričom toto zákonné ustanovenie modifikuje tretia veta poznámky č. 3 k položke 1 Sadzobníka súdnych poplatkov, ktorá sa však na dovolacie konanie nevzťahuje. Súčasne sťažovateľ namietal, že sudca okresného súdu v rozpore s ustanoveniami Civilného sporového poriadku zrušil uznesenie vyššieho súdneho úradníka napriek tomu, že sťažnosť sťažovateľa vyhodnotil ako nedôvodnú. Rozporuje taktiež tvrdenie okresného súdu, že na úhradu súdneho poplatku mal byť vyzvaný formou výzvy, a nie formou uznesenia.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K napadnutému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka z 10. augusta 2023:

8. V súvislosti s namietaným porušením označených práv uznesením okresného súdu vydaným vyšším súdnym úradníkom ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať napadnuté rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka, keďže ho už meritórne preskúmal na základe podanej sťažnosti sudca okresného súdu, ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť ochranu právam sťažovateľa.

9. Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením sudcu z 9. novembra 2023:

10. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namietal, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

11. S ohľadom na vymedzený predmet konania ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej rozhodovanie o súdnych poplatkoch – napr. o oslobodení od súdnych poplatkov, o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku a podobne – spravidla nedosahuje ústavnoprávnu intenzitu, pretože, aj keď sa jeho výsledok sekundárne dotýka účastníka konania, samotný „spor“ o oslobodenie od súdnych poplatkov vzhľadom na podstatu konania v zásade nedosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa (z novšej judikatúry napr. II. ÚS 224/2018, II. ÚS 105/2018, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Rozhodovanie o tom, či sú splnené zákonom ustanovené podmienky, napríklad pre oslobodenie od súdnych poplatkov, o následkoch nepriznania oslobodenia od povinnosti zaplatiť súdny poplatok

alebo o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku spadá výlučne do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 27/2014, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 441/2014).

12. Aj rozhodovanie všeobecných súdov o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok však musí mať zákonný podklad a nemôže byť výsledkom arbitrárneho prístupu či zjavne nesprávneho posúdenia situácie predpisom podústavného práva, ktorým je v tomto prípade zákon o súdnych poplatkoch. Zároveň musí odôvodnenie súdneho rozhodnutia jasne a zrozumiteľne poskytovať odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (III. ÚS 78/07, IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

13. V prvom rade je potrebné poukázať na povahu napadnutého uznesenia, ktoré je predmetom prieskumu ústavného súdu. Ide o kasačné rozhodnutie, ktorým sudca okresného súdu zrušil uznesenie vyššieho súdneho úradníka o vyrubení súdneho poplatku sťažovateľovi za podané dovolanie. Je teda zrejmé, že dané rozhodnutie, ktorého výrok navyše vyznieva v prospech sťažovateľa, nie je možné považovať za prekážku prístupu k dovolaciemu súdu, keďže takým je až rozhodnutie o samotnom zastavení konania, resp. rozhodnutie o sťažnosti nasmerovanej proti takému uzneseniu. Napriek tomu, že sudca okresného súdu skutočne vyhodnotil všetky námietky sťažovateľa obsiahnuté v jeho sťažnosti ako neopodstatnené, čoho následkom by malo byť zamietnutie sťažnosti podľa § 250 ods. 1 CSP, tak ako tvrdí sťažovateľ, nič to nemení na tom závere, že napadnutým uznesením nebolo sťažovateľovi upreté právo na prístup k dovolaciemu konaniu v miere porušenia práva na spravodlivý súdny proces.

14. Ústavný súd sa napriek uvedenému považuje za potrebné vyjadriť k námietkam sťažovateľa formulovaným v jeho ústavnej sťažnosti. Podstatou tej prvej je tvrdenie sťažovateľa, že na úhradu súdneho poplatku za podané dovolanie mal byť spolu so žalovanou v 2. rade zaviazaný spoločne a nerozdielne, keďže v spore majú postavenie solidárnych dlžníkov. Sudca okresného súdu sa v odôvodnení napadnutého uznesenia s danou námietkou nestotožnil argumentujúc, že sťažovateľ a žalovaná v 2. rade tvoria samostatné procesné spoločenstvo, preto sú povinní uhradiť súdny poplatok za podané dovolania osobitne (bod 16 napadnutého uznesenia).

15. K predmetnému právnemu názoru nemožno mať z ústavnoprávneho hľadiska žiadne výhrady. Okresný súd teoretické východiská týkajúce sa povahy procesného spoločenstva na strane žalovaných v napadnutom uznesení riadne a zrozumiteľne vysvetlil a jeho závery v tomto smere ústavný súd nepovažuje na rozdiel od sťažovateľa za arbitrárne. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý vo svojom rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/1/2018 z 29. januára 2019 uviedol, že žalovaní solidárni dlžníci sú zásadne samostatnými, a nie nerozlučnými spoločníkmi v konaní a právny základ záväzku každého z nich a prípadné námietky proti nemu môžu byť u každého spoločníka posúdené nezávisle. Je teda len na úvahe veriteľa, či bude celé plnenie alebo jeho časť žiadať len od niektorého alebo od všetkých solidárnych dlžníkov, z čoho vyplýva, že pasívne vecne legitimovaný je ktorýkoľvek solidárny dlžník sám osebe. Už z toho, že o založení procesného spoločenstva medzi solidárnymi dlžníkmi rozhoduje iba vôľa veriteľa (pôjde o tzv. dobrovoľné spoločenstvo), vyplýva záver o samostatnosti spoločníkov (pozri uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/544/2015).

16. Napokon, ústavnej akceptovateľnosti napadnutého uznesenia nebráni ani sťažovateľom rozporovaný názor sudcu okresného súdu, že poplatková povinnosť mu mala byť stanovená výzvou, a nie uznesením. Ustanovenie § 10 zákona o súdnych poplatkoch totiž zreteľne rozlišuje medzi výzvou na zaplatenie súdneho poplatku a uznesením na zaplatenie súdneho poplatku. Ide o dva inštitúty odlišné svojou formou, podmienkami a následkami nezaplatenia súdneho poplatku na základe nich. Výzva na zaplatenie súdneho poplatku (§ 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch) je poplatníkovi zasielaná v prípade nezaplatenia súdneho poplatku splatného podaním návrhu na začatie konania alebo dovolania, pričom následkom nezaplatenia súdneho poplatku je zastavenie konania. Účelom výzvy nie je uloženie povinnosti zaplatiť súdny poplatok, ale upozornenie na jej nesplnenie, pričom samotná poplatková povinnosť vyplýva priamo zo zákona o súdnych poplatkoch (napr. III. ÚS 196/2018, IV. ÚS 186/2022). Sťažovateľovi teda poplatková povinnosť vznikla v súlade s § 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch už okamihom podania jeho dovolania. Naproti tomu formou uznesenia sa účastníkovi konania ukladá povinnosť zaplatiť súdny poplatok v zákonom taxatívne určených prípadoch (§ 10 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch). Z napísaného je teda zrejmé, že súd za podanie dovolania vyrubuje súdny poplatok formou výzvy, a nie formou uznesenia.

17. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd nevidí priestor na konštatovanie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) ani jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, keďže ním nedošlo k takému extrémnemu vybočeniu z princípu spravodlivosti, ktoré by mohlo nadobudnúť ústavnoprávnu intenzitu. Z týchto dôvodov preto odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením sudcu z 9. novembra 2023:

18. Z dôvodov ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy odvíja od porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Práve s ohľadom na argumentačné prepojenie oboch uvedených obsahových častí ústavnej sťažnosti nemohlo v dôsledku absencie porušenia základného práva zaručeného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a čl. 36 ods. 1 ústavy) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť ani k porušeniu sťažovateľom označeného práva hmotného charakteru. Aj v tejto časti preto bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

III.4. K namietanému porušeniu čl. 13 ods. 1 písm. a), čl. 59 ods. 2 ústavy a podľa čl. 4 ods. 1 listiny napadnutým uznesením sudcu z 9. novembra 2023:

19. Pokiaľ ide o namietané porušenie uvedených článkov ústavy a listiny, ústavný súd konštatuje, že neexistuje príčinná súvislosť medzi namietaným porušením týchto článkov ústavy a napadnutým uznesením okresného súdu. Článok 59 ods. 2 ústavy zakotvuje zásadu, resp. základný princíp ukladania daní a poplatkov, a nie osobitné základné právo. Rovnako čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy a čl. 4 ods. 1 listiny predstavujú ústavnoprávny príkaz, ktorým sa orgány verejnej moci zaväzujú, aby povinnosti adresované fyzickým a právnickým osobám mohli ukladať len v ústavou predpísanej

forme. Obsahom týchto článkov ústavy a listiny teda nie sú základné ľudské práva a slobody, a preto nie sú priamo aplikovateľné v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa i v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.5. K výzve na zaplatenie súdneho poplatku z 13. novembra 2023:

20. Sťažovateľ sa v petite ústavnej sťažnosti súčasne domáha vyslovenia porušenia svojich označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru výzvou na zaplatenie súdneho poplatku, ktorú žiada zrušiť.

21. Sťažovateľom namietaný postup okresného súdu, ktorý ho 13. novembra 2023 vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie v sume 5 063 eur, bol výsledkom rešpektovania pokynu sudcu okresného súdu obsiahnutého v zrušujúcom rozhodnutí, pričom k jeho ústavnej akceptovateľnosti sa už ústavný súd v dostatočnom rozsahu vyjadril v predchádzajúcich častiach tohto uznesenia. Sťažovateľ pritom v dôvodoch ústavnej sťažnosti neprodukuje vo vzťahu k samotnej výzve na zaplatenie súdneho poplatku žiadnu konkrétnu argumentáciu, nerozporuje jej obsahové náležitosti a ani určenú výšku súdneho poplatku.

22. Na tomto mieste ústavný súd už len v závere dodáva, že ústava ani dohovor negarantujú právo na bezplatné súdne konanie. Uloženie poplatkovej povinnosti v súkromnoprávných sporoch teda nemožno samo osebe považovať za rozporné s právom na prístup k súdu chráneným v čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy (napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Kreuz proti Poľsku z 19. 6. 2001, sťažnosť č. 28249/95, par. 60; rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Airey proti Írsku z 9. 10. 1979, sťažnosť č. 6289/73, ako aj IV. ÚS 144/04).

23. Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol aj túto časť ústavnej sťažnosti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

24. Vzhľadom na to, že ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa formulovanými v petite jeho ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu